

ASPECTE DIN VIAȚA PĂSĂRILOR.

Migrația de primăvară

Adrian MESTECĂNEANU *

Unul dintre aspectele legate de viața animalelor, care l-a impresionat pe om încă din trecutul îndepărtat, este dispariția și apariția păsărilor dintr-o regiune la intervale regulate de timp. De-a lungul secolelor, oamenii și-au explicat acest lucru în funcție de nivelul de cunoștințe al epocilor în care au trăit. Au existat prin urmare diverse credințe, dintre care unele au dăinuit până aproape de zilele noastre, care susțineau că unele păsări, văzute vara, s-ar transforma pe timp de iarnă în altele (cucul în uliu păsărar, codroșul în măcăleandru), rândunicile și lăstunii s-ar scufunda toamna în mîlul de pe fundul apelor pentru a reieși primăvara ori graurii și turturelele ar hiberna în peșteri sau scorburi de copaci. Ca rezultat al cercetărilor sistematice, aceste credințe s-au dovedit false, prin fenomenul la care se face referire, cunoscut sub numele de migrație, înțelegându-se astăzi, deplasarea anuală a păsărilor de la locurile de cuibărire la locurile de iernare și înapoi. Majoritatea păsărilor migrează zburând, activitățile lor fiind sub controlul unui orologiu intern. Unele migrează ziua, altele noaptea, unele în grupuri, altele izolat iar altele cu diferențieri în funcție de vîrstă și sex. Zborul are anumite caracteristici cum ar fi: altitudinea, viteza și felul său (planat sau ramat) iar stolurile pot fi: neregulate, în șiruri, în V etc. Încă nu s-au lămurit pe deplin modurile în care păsările se orientează și navighează dar este clar că unele

utilizează preponderent particularități ale terenului în cadrul deplasărilor lor, altele iau ca reper mișcările Soarelui și ale stelelor, altele folosesc repere acustice iar altele reperele olfactive. Numeroase specii țin cont, de asemenea, de reperele magnetice. Există o migrație de primăvară, care se desfășoară dinspre regiunile de iernare către cele de cuibărire, și o migrație de toamnă, care se petrece invers, de la zonele de cuibărire la cele de iernare. Migrația de primăvară se desfășoară mai rapid: păsările străbat fără escală distanțe mai lungi și poposesc mai puțin pe parcurs pentru a se hrăni.

Cauza este evidentă: competiția pentru a ajunge cât mai devreme la locurile de cuibărit, pentru a profita cât mai bine de resursele de hrană disponibile.

Mai jos voi prezenta câteva secvențe din viața păsărilor legate de migrația de primăvară.

*

* *

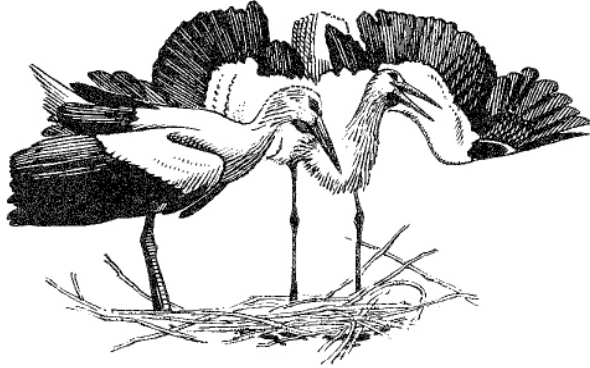
Suntem la începutul lunii aprilie, în anul 1999. Vremea este în continuare destul de răutăcioasă, semn că iarna nu dorește să părăsească prea ușor meleagurile noastre. Vântul suflă domol iar eu privesc îngândurat la cerul acoperit cu nori amenințători. „Este a doua lună de primăvară dar degeaba, timpul frumos nu îndrăznește să-i ia locul vremii mohorâte. Au început să vină graurii, sturzii cântători, berzele dar rândunicile nu au sosit încă din migrație! Ce să se fi întâmplat cu ele? O masă de aer rece sau vânturi potrivnice, la sud de țara noastră, să le țină în loc? Nu știu!” – așa gândeam eu în clipele acelea când, ce să văd, ca prin minune, chiar prin fața mea o rândunică (*Hirundo rustica*) solitară își face apariția! Trece pe deasupra satului la circa 30 m înălțime, în zborul ei tipic, cu dese schimbări de direcție. Se hrănește, deplasându-se încoace și încolo după fel de fel de insecte pe care le prinde clămpănind ușor din cioc. Este istovită de lunga

---

* Muzeul Județean Argeș, Pitești

sa călătorie, doar rar scoțând scurte fragmente din cântecul ei vioi, însă este mulțumită, s-a întors acasă! Și și-a respectat din nou numele dat de popor de vestitor al primăverii!

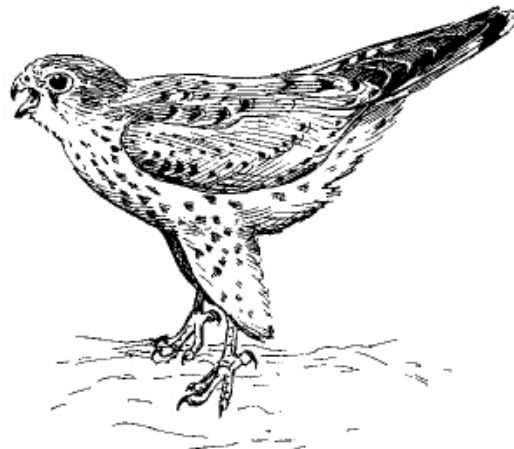
Mijloc de mai, 2001. Mă aflu în curtea casei și privesc la cerul mai mult senin, brăzdat adesea de siluetele rapide ale rândunicilor și lăstunilor de casă care umblă de zor în căutarea hranei. Primăvara și-a intrat demult în drepturi: este cald, verdele vegetației e îmbietor, cireșii au înflorit, insectele zumzăie, păsărelele cântă, toate creând o atmosferă de vis. Surprinzător, la o asemenea dată târzie, constat apariția pe firmament și a unui stol de berze albe (*Ciconia ciconia*),

aflate încă în migrație. Sunt puțin nedumerit. Ce să fi pățit, de vreme ce primele cărduri au trecut pe aici cu două luni în urmă? Poate că au avut de înfruntat primejdii multe, pe care au trebuit să le depășească în lunga lor călătorie de peste 8500 km din Africa de Sud și până aici, sau poate sunt păsări neexperimentate, care călătoresc singure pentru prima oară? Ori sunt tineri de anul trecut, care nu au grija cuibăritului și se întorc în ținuturile natale doar de dragul lor și al plimbării? Nu se știe

încă precis cauza acestui comportament. Ce este totuși clar e că, la această dată, unele surate de ale lor, mai vrednice, nu numai că și-au reparat cuiburile și au depus ponta, ci chiar au și pui mici. Este cam tardivă acum începerea cuibăritului, în august juvenili trebuind să fie apți pentru obositoarea călătorie către zonele de iernare. Și unde mai pui că încă nu au ajuns la locul de destinație! Ele se înalță totuși încet, în cercuri largi și lente, ca într-un imens vârtej, cu gâtul întins drept înainte și cu aripile desfăcute și imobile. Au găsit un curent ascendent de aer, tocmai bun să le ridice până la câteva sute de metri și chiar kilometri. După câteva minute, ajunse aproape de plafonul norilor, abandonează zborul în spirală și, una câte una, încep să plece în alunecare către nord, coborând lin într-o formație alungită și răsfirată. Pot înainta astfel mult timp, fără măcar să bată o dată din aripi, așa de bune planoare sunt! Cu auzul lor sensibil, au simțit mai departe foșnetul unei alte coloane urcătoare de aer și se grăbesc să intre în ea. Acum trec chiar pe deasupra mea și nu știu dacă văd jos un omuleț care le privește cu admirație și care ar fi vrut și el să poată zbura și să vadă, ca și ele, minunățiile Africii sălbatice. Mai încolo, s-au înălțat din nou pentru a porni iar în alunecare, la fel cum au făcut ades pe tot traseul cu scopul de a cheltui cât mai puțin din prețioasa lor energie. Tot astfel, transformându-se în puncte din ce în ce mai mici, le-am pierdut în zare.

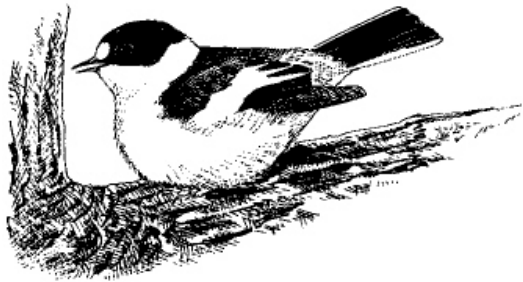
Este sfârșitul lunii aprilie, 2000. Împreună cu fratele meu observ cerul pe care plutesc, duse de vânt, doar câteva ghemotoace de nori alburii, ca de vată. Soarele strălucește cu tărie, încălzind pământul și făcând să se producă termalele mult râvnitele de către păsările răpitoare de zi, curenți ascendenți de aer cald, apăruți ca urmare a încălzirii inegale a suprafeței terestre. Urmărim șoimuleții de seară (*Falco vespertinus*), denumiți astfel pentru că obișnuiesc să-și hrana înainte de apus, acum fiind perioada trecere în migrație pe deasupra văii Râului Doamnei. Sunt atât femele, cu un penaj și cenușiu, dar și masculi, inconfundabili haina lor întunecată, cu „pantalonii” și de sub coadă evidenți, roșcați. Se deplasează în cărduri mici de până la 15 – indivizi, la altitudini de 30 – 300 m, către

caute
lor de

crem
în
fulgii

20 de
nord-

est. Zboară efectuând neregulat rotocoale aeriene înguste pentru a câștiga în înălțime, după care pleacă în alunecare, cu aripile ținute în plan orizontal și recurbate puțin înapoi. Se deplasează dezordonat, uneori însă și în șir indian, bătând din când în când din aripi. Alteori, dimineața devreme ori pe timp cu cer înorat, când încă nu s-au format curenții ascendenți de aer, trec și la înălțimi mai mici, în viteză, în grup alungit pe multe zeci de metri. Sunt totuși puțini la număr, în două - trei zile dispărând de aici, pentru a reveni la toamnă.

Mă aflu în zăvoiuul Râului Doamnei, într-un loc în care arinii tineri alternează cu mici luminișuri. Este o zi frumoasă de sfârșit de aprilie, în 2003, către amiază. Sunt multe păsărele, printre care se numără și câțiva muscari gulerati (*Ficedula albicollis*) aflați într-un pasaj de mică intensitate. Masculii sunt colorați mai frapant: pe când femelele sunt terne, ei au un penaj dorsal negru, lucios iar ventral alb curat. Pe gât, penajul lor este tot alb, ca un gulerăș. Au apărut de

câteva zile iar peste câteva nu vor mai fi de găsit. Deocamdată se hrănesc, dând un spectacol demn pentru niște pasări așa de mici. Nu sunt buni cântăreți, arareori scoțând țipete prelungi și tânguitoare, dar sunt de o vioiciune remarcabilă: scrutează împrejurimile de la postul lor de observație, săltând brusc din aripi și din coadă, iar când descoperă câte o insectă se reped de îndată, bucuroși asupra ei. Trebuie să se refacă repede, altfel nu vor ajunge la timp la locurile de cuibărit.

Dimineață de mai, 2000. Mă deplasez pe platoul înalt cu aspect de silvostepă al dealului din estul satului Dârmănești, admirând peisajul deosebit. Roua încă nu s-a ridicat, picurile de apă de pe ramurile arbuștilor și de pe iarbă sclipind în bătaia razelor solare. La un moment, văd în depărtare trei păsări de mărimea unei vrăbii de casă. Intrigat de o asemenea prezență, mă apropii, constatând astfel că de fapt sunt niște mărăcinari (*Saxicola rubetra*) cu un penaj cafeniu, cu alb și ruginiu. Sunt nou veniți pe aici și nu vor rămâne cuibărească. Vizitatori în trecere spre alte meleaguri, ei nu sunt preocupați acum decât să hrănească, consumând felurite insecte care trec zbor pe lângă ei sau care mișună prin iarbă. Unul, care este un mascul după cum îl arată costumele sale, ca de nuntă, pe care îl poartă mândrie, este cel mai zelos. Bătând iute din aripi, repede din vârful tufișului scund, care îi servește ca loc de pândă, asupra micilor zburătoare care au avut nenorocul să treacă prin preajmă. „Țâr-iu-ți-iu” strigă apoi semeț în semn de reușită de pe ramura golașă pe care s-a întors. Pe pământ țopăie la fel de agil, astfel că nici o nefericită care i-a intrat în atenție nu are nici o scăpare.

casă.
mari
să
se
în
cu
el se